

Често задавани въпроси

Индекс за възприятие на корупцията за 2004 година

1. Какво представлява Корупционният индекс?
2. Как се определя корупцията за целите на КИ?
3. Защо КИ се базира единствено на възприятието за корупцията?
4. КИ надеждна мярка ли е за възприеманото ниво на корупция за дадена държава?
5. КИ представлява ли благонадеждна мярка за вземането на решения относно разпределението на помощи?
6. Колко държави са включени в КИ за 2004 година?
7. Кои са новите държави, включени в КИ за 2004 година?
8. Може ли да се заключи, че държавата с най-нисък индекс е най-корумпираната страна в света?
9. Кое има повече значение мястото на държавата или нейният резултат?
10. Може ли резултатите от КИ за 2004 година да се сравняват с тези от минали години?
11. Защо няма по-голяма промяна в резултата на дадена страна, като се има в предвид ефективността (или безсилието) на анти-корупционната реформа или разкрити наскоро корупционни скандали?
12. Резултатите на кои държави са се влошили в най-голяма степен между 2003 и 2004 година?
13. Кои страни са отбелязали най-голямо подобрене в сравнение с миналата година?
14. КИ съществува от десет години. Предоставя ли изследването информация за дългосрочни тенденции в класирането на държавите?
15. Кои са източниците на информация за КИ?
16. Чие мнение изследват тези проучвания?
17. Защо експертни проучвания, а не изследвания на общественото мнение?
18. Как се изчислява индексът?
19. Кои страни е вероятно да бъдат включени в бъдещи индекси?
20. Каква е разликата между Индекс за възприятие на корупцията и Световен корупционен барометър (СКБ) на ТИ?
21. Каква е разликата между Индекса за възприятие на корупцията и Индекса за предлагане на подкупи (ИПП) на ТИ?

1. Какво представлява Корупционният индекс?

Корупционният индекс (КИ) на ТИ обхваща държави, подредени в зависимост от степента, в която се възприема, че съществува корупция сред държавните чиновници и политиците. Това е комплексен индекс, базиран на информация относно корупцията, получена от експертни изследвания, проведени от голям брой авторитетни институции. Той отразява гледните точки на представители на бизнес средите и анализатори от целия свят, включително и експерти от изследваните държави.

2. Как се определя корупцията за целите на КИ?

КИ фокусира вниманието върху корупцията в публичния сектор и я определя като злоупотреба с власт за лично облагодетелстване. Изследванията, на които се базира КИ, поставят въпроси свързани със злоупотреба с държавна власт за лична изгода, като се акцентира например върху взимането на подкупи от държавни служители при възлагане на обществени поръчки. Източниците не правят разлика между административна и политическа корупция или между малка и голяма корупция.

3. Защо КИ се базира единствено на възприятието за корупцията?

Трудно е да се прави сравнителен анализ на нивата на корупция в различните държави въз основа на емпирични данни, например сравнение на броя на обвинителни актове или съдебни дела. Подобни кръстосани данни между страните не отразяват истинските нива на корупцията; по-скоро дават представа за качеството на работата на прокуратурата, съда и/или медиите при предоставяне на информация относно корупцията. Единственият метод за събиране на сравнителни данни е да се използва опита и възприятията на онези, които най-пряко са засегнати от корупцията.

4. КИ надежна мярка ли е за възприеманото ниво на корупция за дадената държава?

По отношение на възприемането на корупцията, КИ е много сериозно средство за нейното определяне. Все пак надежността е различна за отделните страни. Данните за държави с по-малък брой източници и по-големи разлики в стойностите, обявени от източниците (показващи голямо стандартно отклонение) са по-малко надеждни по отношение, както на техните стойности, така и на мястото на съответната страна спрямо останалите в класацията.

5. КИ представлява ли благонадеждна мярка за вземането на решения относно разпределението на помощи и финансиране?

Някои правителства не са сигурни дали има смисъл да предоставят помощи на държавите, които се възприемат като корумпирани и използват резултатите от изследванията относно корупцията, за да определят кои страни да получат помощ и кои не.

ТІ не насърчава използването на КИ с такава цел. Държавите, в които е регистрирано много високо ниво на корупция не би трябвало да бъдат наказвани за това. Именно те най-много се нуждаят от помощ, за да се измъкнат от спиралата на корупция и бедност. Ако една държава се възприема като корумпирана, но има желание да се реформира, това би трябвало да послужи като сигнал за донорите, че инвестирането е необходимо като част от последователните усилия в борбата с корупцията. Ако донорите имат намерение да подкрепят важни проекти, които да подпомогнат развитието в корумпирани страни, те би трябвало да обръщат особено внимание на областите, най-силно застрашени от корупция и да се уверяват, че са налице механизми за контрол, които да ограничат подкупите.

6. Колко държави са включени в КИ за 2004 година?

Индексът за възприятие на корупцията 2004 г. обхваща 146 страни. ТІ изисква наличието на поне три източника, за да бъде включена дадена държава в класацията.

През 2003 г. индексът включва само 133 държави. Увеличението на обхвата се дължи на факта, че бяха открити нови, по-сигурни източници, гарантиращи валидността на получените резултати.

7. Кои са новите държави, включени в КИ за 2004 година?

Държавите, които не присъстваха в КИ за 2003 г., но са включени в КИ за 2004 година са: Барбадос, Бенин, ЧАД, Демократична република Конго, Еритрея, Габон, Малта, Монголия, Непал, Нигер, Сейшелските острови, Суринам и Туркменистан.

8. Може ли да се заключи, че държавата с най-нисък индекс е най-корумпираната страна в света?

Не. Държавата с най-ниския резултат е възприета като най-корумпирана измежду държавите, включени в индекса за съответната година. Съществуват почти 200 суверенни нации в света, а последният КИ обхваща 146 от тях.

9. Кое има повече значение мястото на държавата или нейният резултат?

Държавите в изследването на ТІ са подредени по стойността на своя индекс и затова резултатът на всяка държава е много по-важна индикация за нивото на възприемане на корупцията в страната.

10. Може ли резултатите от КИ за 2004 година да се сравняват с тези от минали години?

Индексът осигурява моментна “снимка” на гледните точки на представители на бизнес средите и на местните анализатори за съответната година и поставя много по-малък акцент върху промяната в тенденциите през годините.

Ако се правят сравнения с предишни години, те би трябвало да са базирани на стойността на индекса на страната, а не на нейното място в класацията. Класирането на дадена страна може да се промени лесно, тъй като всяка година в индекса влизат нови страни, а други отпадат. По-високата стойност на индекса е индикатор за това, че респондентите смятат, че нивото на корупция намалява и обратно.

През годините промените в резултата на една държава се дължат не само на промяната във възприемането, но и на методологията. В рамките на всяка година, от КИ се изключват източници, които не съдържат актуална информация, а други надеждни източници се прибавят. При наличието на различни респонденти и незначителни промени в методологията, промяната на резултата на дадена страна може също да се свърже с факта, че са обхванати различни гледни точки и са задавани различни въпроси.

11. Защо няма по-голяма промяна в резултата на дадена страна, като се има в предвид ефективността (или безсилието) на анти-корупционната реформа или разкрити наскоро корупционни скандали?

Често е много трудно да се подобри резултата от индекса за кратък период от време, например в продължение на една или две години. Индексът е базиран на данни от последните три години (за повече информация виж въпроса относно **източници на данните** по-долу). Това означава, че промяна във възприемането за корупция може да възникне в индекса само при по-дълги периоди от време. Нещо повече, в случаите, в които правителството и/или други институции са положили значителни усилия в борбата с корупцията и има видими резултати, но няма подобрение в стойността на индекса, има възможност тези усилия – колкото и да са били успешни – да не са били достатъчно/адекватно популяризирани.

12. Резултатите на кои държави са се влошили в най-голяма степен между 2003 и 2004 година?

Да се прави сравнение между две последователни години е подвеждащо. Все пак промените могат да се проследят назад във времето като се открият някои тенденции. В тази връзка като примери за спадане на стойностите на индекса от 2003 до 2004 година могат да бъдат посочени държави като Бахрейн, Белиз, Кипър, Доминиканска република, Ямайка, Кувейт, Люксембург, остров Мавриций, Оман, Полша, Саудитска Арабия, Сенегал, Тринидад и Тобаго. В тези случаи действителните промени във възприемането са настъпили през последните три години. За някои държави като например Беларус, Куба, Израел, Италия, Намибия, Пакистан, Палестина и Катар, понижаването на стойностите на индексите им за 2004 г. отчасти се дължи на

технически фактори, свързани с прецизиране на методологията на КИ, както и на включване или изключване на някои изследвания от миналата година.

13. Кои страни са отбелязали най-голямо подобрене в сравнение с миналата година?

С оглед на направените уговорки, на основата на данните от източниците, използвани при изработване на индекса, подобрения от 2003 до 2004 г. се наблюдават за Австрия, Ботсвана, Чехия, Салвадор, Франция, Гамбия, Германия, Йордан, Швейцария, Танзания, Тайланд, Уганда, Обединените арабски емирства и Уругвай. В случаите на повишаване на стойността на индекса за 2004 за държави като Камерун, Коста Рика, Естония, Либия, Македония, Папуа Нова Гвинения, Сърбия и Черна гора, промяната се дължи отчасти на промени в методологията на КИ, като например включване или изключване на някои изследвания от миналата година.

14. КИ съществува от десет години. Предоставя ли изследването информация за дългосрочни тенденции в класирането на държавите?

КИ не е съставен така че да предоставя сравнения във времето, всяка година включените в индекса изследвания варират. Въпреки това при анализ на отделните източници в КИ се открояват някои общи промени. Държави, които трайно са подобрили своите резултати през времето са Колумбия, България, Естония, Хонг Конг, Мексико и Испания; държави, които са влошили своите резултатите са например Аржентина, Еквадор, Полша и Зимбабве. Проведени са допълнителни изследвания за дълготрайни тенденции в нивата на възприятие на корупцията и резултатите от тях се очакват през 2005 - 2006 г.

15. Кои са източниците на информация за КИ?

КИ за 2004 г. се базира на 18 отделни проучвания и изследвания, проведени от 12 независими институции. ТИ се стреми да осигури участие на най-авторитетните институции, които провеждат изследванията и анализират данните професионално и с необходимата почтеност. За да бъде прието съответното изследване, информацията в него трябва да бъде надлежно документирана и изчерпателна, за да позволи преценка на нейната достоверност.

Информацията за КИ е предоставяне на ТИ безплатно. Институциите, които предоставят информация за КИ са: Колумбийски университет, Агенция за икономически изследвания, Freedom House, Information International, Международен институт за управленско развитие, многостранна банка за развитие, Световната търговска група, Политическо и икономическо изследване на риска, Transparency International/Gallup International, Световна банка/Европейска банка за възстановяване и развитие, Световен икономически форум и World Markets Research Centre.

Тъй като сериозните промени, свързани с нивото на корупция в дадена страна протичат много бавно, ТИ съставя КИ на базата на осреднени стойности от три поредни години. КИ за 2004 г. се базира на изследвания, проведени между 2002 и 2004 г.

Подробна информация относно често задаваните въпроси, броя на респондентите и обхвата на 18 проучвания и изследвания, включени в КИ за 2004 г., можете да получите на следните интернет страници: www.transparency.org/surveys/#cpi или www.icgg.org.

16. Чие мнение изследват тези проучвания?

Проучванията са проведени сред представители на бизнес средите, местни и чуждестранни анализатори в проучваните държави. Важно е да се отбележи, че гледните точки на местните анализатори до голяма степен съвпадат с тези на чуждестранните експерти.

В предходни години, респонденти от източниците на КИ са били предимно представители на бизнес средите от развитите индустриални държави, а мнението на тези от по-слабо развитите държави не е било отразено в достатъчна степен в изследванията. Сега подходът е различен. От името на Transparency International, Gallup International анкетира респонденти от държавите в преход, като изисква те да оценят работата на държавните служители в развитите индустриални държави. Същият подход бе възприет от Information International. Резултатите от посочените изследвания са относими към тези от други източници. КИ обхваща възможно най-широк кръг възприятия, които са предоставени не само от американски и европейски експерти, без оглед на културните различия.

17. Защо експертни проучвания, а не изследвания на общественото мнение?

Индексът за възприятие на корупцията за известно време включваше изследвания на общественото мнение. Когато те отпаднаха от него, тъй като бяха на повече от три години, TI реши да фокусира индекса изключително върху експертни оценки на корупцията. Причината за това бе, че докато самите проучвания не правят разлика между видовете корупция, бе преценено, че бизнес експертите са по-квалифицирани от обществеността като цяло да коментират прецизно големи случаи на корупция.

TI се интересува от обществената оценка на нивата на корупция - в частност като начин за постигане на прогрес, който да служи за отправна точка в борбата с рушветите. За сега TI са създали още един инструмент, Световният корупционен барометър, за оценка на обществените възприятия и опит в областта на корупцията (вижте по-долу въпроса относно **разликата между Индекс за възприятие на корупцията и Световен корупционен барометър**)

18. Как се изчислява индексът?

TI положи сериозни усилия, за да осигури най-прецизната методология за анализ на информацията. Подробно описание на методологията, която е в основата на изработения индекс, може да откриете на следните интернет страници: www.transparency.org/surveys/#cpi или www.icgg.org.

Методологията за изработване на КИ бе преразгледана от Комисията за контрол, която се състои от световно известни експерти в областта на противодействие на корупцията, иконометрията и статистика. Членовете на Комисията могат да правят предложения за подобряване на КИ, но ръководството на TI взема крайните решения за използваната методология. Статическата обработка на данните за КИ се извършва от Университета Пасау под ръководството на проф. д-р Йохан Граф Ламсдорф.

19. Кои страни е вероятно да бъдат включени в бъдещи индекси?

Страни с два комплекта данни са: Афганистан, Антигуа и Барбуда, Бахамски острови, Бермуда, Буркина Фасо, Бурунди, Камбоджа, Кайманови острови, Централно африканска република, Доминиканска република, Екваториална Гвинея, острови Фиджи, Гренада, Гвинея, Гвинея-Бисау, Гвиана, Лаос, Лесото, Либерия, Макао, Мавритания, Северна Корея, Пуерто Рико, Руанда, Сомалия, Свазиленд и Того. За включването на всяка една от изброените по-горе страни в индекса е необходим поне още един комплект данни.

Страни с един-единствен комплект данни са: Андора, Ангила, Аруба, Бруней, Кабо Верде, Коморски острови, Джибути, Източен Тимур, Френска Гвиана, Гваделупа, Лихтенщайн, Малдиви, Мартиника, Холандски Антили, Палау, Палау, Самоа, Сао Томе и Принципи, Свети Китс и Невис, Света Лусия, Сент-Винсент и Гренадини и Вирджински острови (САЩ). За включването на всяка една от изброените по-горе страни в индекса са необходими поне още два комплекта данни.

20. Каква е разликата между Индекса за възприятие на корупцията и Световния корупционен барометър (СКБ) на TI?

Индексът за възприятие на корупцията има за цел да оцени нивата на корупция в различни страни, докато Световния корупционен барометър (вижте сайта <http://www.transparency.org/surveys/#barometer>) се отнася до настроенията, съществуващи сред широката общественост относно тези на нива на корупция. TI очаква Световния корупционен барометър, публикуван за пръв път през 2003 г., да се превърне с времето в стабилен индикатор за влиянието на борбата с корупцията върху страните. Следващото издание на Барометъра се очаква през декември 2004 г.

21. Каква е разликата между Индекса за възприятие на корупцията и Индекса за предлагане на подкупи (ИПП) на TI?

Докато Индекса за възприятие на корупцията представлява индикация за общите нива на корупция в държавите, Индекса за предлагане на подкупи се концентрира върху склонността на фирми от водещи износни държави да предлагат подкупи в чужбина, създавайки по този начин “хранителната среда” на корупцията. Индексът за предлагане на подкупи следователно подчертава факта, че корупцията в международните бизнес сделки включва както тези, които предлагат подкупи, така и тези, които ги приемат. Най-последният Индекс за предлагане на подкупи бе публикуван през май 2002 и може да бъде открит на следния интернет адрес: <http://www.transparency.org/surveys/#bpi>.